

عوامل موثر بر زیست پذیری سکونتگاه های شهری در مناطق مرزی کشور

مهدی زنگنه^۱، عاطفه خاوری^۲Email: M.zanganeh@hsu.ac ، دانشگاه حکیم سبزواری^۱Email:Khavari.atefe@yahoo.com ، دانشگاه حکیم سبزواری^۲

چکیده:

زیست پذیری یکی از راهبردهای توسعه پایدار می باشد و شهری زیست پذیر نام دارد که سه مؤلفه ی اقتصادی - اجتماعی و زیست محیطی در آن ، به سمت توسعه پایدار گام بردارند. امروزه رشد بی رویه شهرنشینی و دیگر چالش های نشأت گرفته از آن به مثابه ی زنگ خطری در جهت کاهش سطح زیست پذیری شهرها عمل می کند، به همین جهت توجه به شاخص های زیست پذیری و افزایش پایداری شهرها را بایستی بعنوان شاه کلید حل بسیاری از این معضلات در سطر برنامه ریزی ها قرار داد، لکن رسیدن به چنین مدل برنامه ریزی، اقدامات و طرح های زیادی را می طلبد. پژوهش حاضر که در ردیف تحقیقات توصیفی - تحلیلی قرار گرفته و با هدف بررسی میزان زیست پذیری سکونت گاه های شهری مناطق مرزی با استفاده از روش اسنادی - میدانی مطرح شده است در پی یافتن جواب به این مسئله است، که آیا میزان زیست پذیری در لبه ی بیرونی و مرزی کشور، با مناطق داخلی کشور به یک میزان است؟

واژه های کلیدی:

زیست پذیری، توسعه پایدار، شهرهای مرزی

مقدمه:

شهرها در طول زمان رشد و بسط یافته اند تا اینکه در نیمه ی قرن نوزدهم شهرنشینی تنشی عجیب راتجربه کرد که قبل از آن وجود نداشت، گسترش روند شهرنشینی، شهرها را با مسائل و مشکلات بسیاری روبرو ساخت که بسیاری از متخصصان در خصوص رهایی از این مشکلات، تئوری های مختلفی همچون باغشهر، واحد همسایگی و... ارائه کردند که در آن زمان و با توجه به شرایط موجود موفقیت هایی رابه دنبال داشت، این مسائل و مشکلات به مرور زمان شدت یافت و جنبه های کمی و کیفی زندگی انسان را پیش از پیش تحت الشعاع قرارداد، از این رو منجر به خلق تئوری های جدید و معاصر شد، تئوری زیست پذیری که مفهوم تحت بحث و بررسی این پژوهش است، اساسا از اواخر قرن بیستم مورد توجه قرار گرفته است [۱۶] زیست پذیری یکی از مباحث و تئوری های اخیر در برنامه ریزی شهری می باشد که مانند دیگر تئوری های نوین مثل شهرتوانا، شهرخلاق، شهر پایدار و

شهرتاب آور ما را به سوی داشتن شهری مطلوب تر برای زندگی و توسعه ی شهری پایدار رهنمون می سازد [۳]. به طور کلی زیست پذیری، به یک سیستم شهری که در آن به سلامت اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و روانی همه ساکنانش توجه شده است، اطلاق می شود. این کیفیت درباره ی فضاهای شهری مطلوب که غنای فرهنگی را انعکاس می دهند، می باشد، اصول کلیدی که به این مفهوم استحکام می بخشد شامل برابری، عدالت، امن مشارکت، تفرج و قدرت بخشیدن می باشد [۱۲] بر همین اساس، گادشاک زیست پذیری را یکی از ایده های آرمانی و بزرگ برنامه ریزی شهری معاصر می داند که دولتها، شهرداریها، دولت های محلی و گروه های بسیاری در مکان های مختلف از جمله: نورث پالمز ستون در نیویورک، سیدنی در استرالیا، ژوهانسبورگ در آفریقای جنوبی، لندن در انگلیس، پورتلند در ارگون، توسان در آریزونا، آتلانتا و جرجیا و بسیاری شهرهای مهم دیگر در سراسر جهان آن را در دستور کار خود قرار داده اند [۱۸]، بدین ترتیب و با توجه به چیره گشتن شهرنشینی بر شهرسازی لزوم ایجاد ترفندی جهت مطلوب نمودن شرایط زیستی در همه جا به چشم می خورد. شهرهای ایران و بالاخص شهرهای مرزی وحاشیه نشین به دلایلی از جمله آسیب پذیر بودن نیازمند طرحی مدون و چهار چوبی مشخص و سیاستی مکتوب و عملی جهت جانمایی نمودن کاربری ها و خدمات در خصوص دستیابی به شرایط مساعد زیست پذیری می باشند. که در ادامه به توضیح برخی از این شاخص های موثر بر زیست پذیری اشاره خواهد شد.

ضرورت تحقیق:

با توجه به افزایش طبیعی جمعیت و هجوم جمعیت به سمت شهرنشینی و گسترش روند شهرنشینی، شهرها به مرور و از جهات و ابعاد مختلف تحت تاثیر پدیده ی شهری شدن قرار گرفته اند، به گونه ای که گاه مردم، که تمامی برنامه ریزی ها برای آنهاست احساس خطر کرده و بدنبال سپری برای مواجه شدن با این مشکلات می گردند، مشکلاتی که به شهر به عنوان انسان و انسان به عنوان عامل تشدید کننده این مشکلات مربوط می گردد، مانند انواع آلودگی ها، مسکن نامناسب، بیکاری، منظر نامناسب شهری، زاغه نشینی، اعتیاد و... از این حیث کارشناسان و برنامه ریزان شهری و سایر متخصصان